

Hasan-Âli Yücel İzmir'de

Tarih ve Toplum

Aralık 1990

No 84

ZEKİ ARIKAN

Bir Necati Bey, bir de Hasan-Âli... Milli Eğitim Bakanlığına gelip geçenler arasında gerçekten kalıcı olan isimler bu kadar. Aşağıdaki yazı, Yücel'in yaşam öyküsünün gençlik dönemine önemli bir katkı niteliğinde.

ŞAIR, düşünür, yazar, eğitimci, devlet adamı, edebiyat tarihçisi Hasan-Âli Yücel'in yakın tarihimizin en seçkin aydınlarından biri olduğuna şüphe yoktur. Refi' Cevat Ulunay'ın, yıllarca önce Milliyet'teki ünlü sütununda ondan söz ederken kullandığı "Muhterem mütefekkir ve münevver" sözü sanırım Hasan-Ali Yücel'in kimliğini oldukça özlü biçimde ortaya koymaktadır. Yücel'in adı, son yıllarda oldukça güncelleşti. Yakup Kadri'nin çevresinde, edebiyat tarihimizin önemli bir kesitini inceleyen *Edebiyat Tarihimizden I* başlıklı yapının otuz üç yıl aradan sonra yeniden basılması¹ büyük bir ilgiyle karşılandı². Öte yandan Uğur Mumcu'nun kırklı yılları inceleyen yazı dizisinin belli başlı kahramanlarından birisi de Hasan-Ali Yücel idi³. Oğlu Can Yücel'in babasının çocukluk ve ilk gençlik anılarını bir kitap halinde yayınlaması⁴ bu alandaki çalışmalar zincirine yeni bir halka daha eklemiş oldu. Yücel'in bu anıları da kamuoyunda ilgi uyandırmaktan geri kalmadı⁵.

Bütün bunlara karşın sayın Vural Arıkan'ın, günümüz genç kuşağının Yücel'i pek iyi tanımadığını ileri sürmesi⁶ bize oldukça şaşırtıcı gelmiştir⁷.

Biz burada, onun taşrada ilk görev yaptığı yer olan İzmir'de o günlerde yayınlanan bir gazetede bulduğumuz şiir ve yazılarını gün ışığına çıkararak Yücel'in anısına küçük bir katkıda bulunmaya çalışacağız. Bu bulguların, ileride onun hakkında yapılacak daha ayrıntılı incelemelere bir temel taşı olacağına inanıyoruz.

Hasan-Âli Yücel, 19 Aralık 1922 tarihinde, kurtuluştan sonra yeniden düzenlenen İzmir Öğretmen Okulu Türkçe ve Edebiyat öğretmenliğine atandı⁸. İzmir'de o sıralarda işgalin getirdiği acılar henüz canlılığını koruyordu. Kent kurtulmuş, ancak sözcüğün tam anlamıyla bir yangın yerine dönmüştü. Öte yandan İkinci Meşrutiyet'ten sonra İzmir'deki sosyal, ekonomik ve kültürel yapıyı Türklerir. yararına değiştirmek girişimleri de⁹ işgalle birlikte bir bıçak gibi kesilmişti. Nitekim işgal sırasında

Milli Kütüphane'nin adı İslam Kütüphanesine dönüştürülmeye çalışılmış¹⁰, Türkçe eğitim-öğretim felce uğramış¹¹, yalnız işgalci güçleri pek rahatsız etmeyen birkaç Türk gazetesi yayını sürdürübilmişti¹². Üç yıldan fazla süren işgal sırasında İzmir'de ancak birkaç önemsiz Türkçe kitap basılabildi¹³. Bu karanlık tablo kurtuluşla birlikte yeniden değişmeye başladı. İzmir'in *Ahenk, Anadolu, Hizmet* (önce Yanık Yurt olarak), *Sada-yı Hak* gibi eski ağır topları yanında *Türk Sesi, Yeni Gün*¹⁴ gibi yeni gazeteler yayına girdi. Bu gazeteler çevresinde güçlü bir yazı kadrosu oluşmaya başladı. Sonradan İzmir Halkevi'nin yayın organı duruma gelen ve İzmir'in en uzun ömürlü dergilerinden *Fikirler* çevresinde genç ve inançlı bir kadro oluştu. Yeni yönetimin İzmir'de görevlendirdiği genç öğretmen ve memurlar İzmir'in yeniden kurulmasında ve yükselmesinde büyük bir sorumluluk yüklendiler. Cumhuriyet tarihinin önde gelen fikir ve sanat adamlarımızın kurtuluştan hemen sonra İzmir'de öğretmen ya da memur olarak görev yapmış bulunmaları raslantı olmasa gerektir. İşte Yücel böyle bir ortamda İzmir'de göreve başlamış ve bu kent kurtuluştan sonra yeniden yapılanmasına ilk harcı koyanlar arasında yer almıştır. Yücel, İzmir'de ancak bir öğretim yılı kalabildi. Ailevi nedenler yüzünden yeniden İstanbul'a dönmek ve Darülfünun kadrolarında bir iş aramak zorunda kaldı¹⁵.



Hasan-Âli Yücel.

Hasan-Âli Yücel'in İzmir'de kısa süren görevi Türk Sesi¹⁶ gazetesinde yayınlanan üç şiiri ve üç yazısıyla perçinlenmiş oldu. Bu şiirlerden ilki Türk Sesi'nin 15 Haziran 1923 tarihli 18. sayısının ilk sayfasında *Kalender Nasihat-*

ları başlığı altında çıkmıştır. Yücel bu şiirin başına şu açıklamayı koymuştur:

“(10 numaralı Yeni Mecmua'da İzmirimizin en şayan-ı hürmet bir sima-

yı ırfan olan Tokadizade Şekip Beyefendinin bir güzel şiirlerini gördüm. Kalben kendilerine karşı beslediğim ve bariz bir surette izharına fırsat bulamadığım hürmet ve muhabbete istinaden aşağıdaki (tamamı)¹⁷ yazdım. Müsadedelerine iğtiraren (iznine sığınarak) acize ilham-ı nefis eyleyen şiirlerini de karilerime (okuyucularıma) takdim etmek hususunda büyük cüret gösterdim”.

Burada Hasan-Âli, dokuz dörtlükten oluşan Tokadizade'nin¹⁸ *Kalender Nasihatları*'na ayak uydurmakta daha doğrusu nazire yazmaktadır. Yücel'in bu şiiri, onun ilk şiirlerini topladığı *Dönen Ses*'e alınmamıştır. Türk Sesi'nde çıkan ikinci şiir¹⁹ de *Nefes* başlığını taşımaktadır. Ayrıca şiirin başında *Naziredir* kaydı bulunmaktadır.

Hasretten usandım dar-ı vuslata

Kaçmasan bir türlü kaçsan bir türlü dizeleriyle başlayan bu ünlü şiir de yine söz konusu gazetenin ilk sayfasında yer almıştı. daha sonra bu şiir *Dönen Ses*'te yayınlanırken²⁰ *Öyle mi Böyle mi* başlığı konulmuş ayrıca *Naziredir* sözcüğü çıkarılarak bunun yerine Yunus'un şu dizelerine yer verilmiştir:

Kemdürür yohsulluktan nicelerin varlığı

Bunca varlık var iken gitmez gönül darlığı

Yücel'in aynı gazetede yayınlanan üçüncü şiiri de *Nefes*'tir. Esat (Çınar)'a “ithaf” edilen bu şiir *Dönen Ses*'te yoktur.²¹

Yukarıda belirttiğimiz gibi bu üç şiirden başka Türk Sesi'nde Hasan-Âli imzasını taşıyan üç yazı daha bulunmaktadır. Bunlardan ilkinde adının baş harflerini kullanmıştır²². Bu yazıda, insanın gelişme çağı olan gençliğin yetenekleri üzerinde duruluyor, fikir-duygu bağlantısı ele alınıyor, uygar ülkelerden örnekler verilerek gençlikteki kimi taşkınlıkların hoşgörüsüyle karşılanması gerektiği belirtiliyordu:

“... Bizde mesele bir aksidir. Küçük çocuklar ağırbaşlı bir genç, gençler ak saçlı birer ihtiyar, ihtiyarlar bittabi canlı cenazeler hükmündedir...”

Hasan-Âli, artık “uyuşuk ve miskin” olan eğitim sisteminin çöktüğünü, gevşemiş bağların bugün kendiliğinden çözüldüğünü vurgulayarak sözü şöyle bitiriyor:

“Artık bu gevşemiş bağlar bugün kendiliğinden kopuyor. Yalnız koparılrken fazla dikkat etmek lazımdır. Çünkü aynı vazifeyi gören, aynı gaye için çalışanların hareketleri, sözleri yanlış tefsir edilirse (yorumlanırsa) kuvvet, gençliğin feyyaz (gür, bol) ve kahir (ezici, yok edici) kudreti inkısama uğrar (bölünür, parçalanır). Hakkında vsul

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi (100) Yılı

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Türk Sesi

Yücel'in yazı yazdığı Türk Sesi gazetesinin başlığı.

İSTANBUL MEKTUPLARI I

İzmir'de sıcak - Torpil hattından geçerken - Peşin şahadet - Vapur seyyar bir cihandır - Arkadaşlık nereye kadar

İzmir, hareketimiz günü, bir kazanın boğucu buharları kadar müzic (rahatsız edici) ve öldürücü bir hararetle yanıyordu. Kordonboyu'nda yarım saat tevakkufa (beklemeye) mecburiyet hasıl olduğu zaman beynim bilfiil bu sıcak hakikatı idrak etti. Eğer her gördüğümüz şey, kafamızda kendi hayalini kendi varlığıyla birleştirmiş olsaydı işimiz felaketti. Milyarlarca metre bizden uzakta olduğu halde ziyası bizi yakıp kavuran güneşin insanların kuru kafası içerisine girdiğini bir an düşündüm de beynim bu tafakkürle tutuşuyor sandım. Ya bu tahayyül ettiğim vakia, hakikatta mevcut olmuş bulunsaydı acaba halimiz ne olacaktı?!

Gümrük önünden kayığa binmek ve oradan vapura girmek için çektiğim sıkıntıları bir ben bir de Allah bilir. Hamdolsun şimdi vapurdayız. Güneş beynime -hayır bütün iliklerime- geçmiş, bitab ve natüvan (gücsüz), güvertedeyim. Hoca kısmında mangır ne gezer; öyle ikinci veya birinci mevki kamara tutabilmek için dokuz aylığı peşin kırdırıp sonra ağzını poyraza açmak lazımdır. Ondan dolayı açık havayı tercihan güverte bileti aldım. Mahut nesim-i har (sıcak rüzgâr) esmekte berdevam, göğsümü meçhul bir kedi tırmalıyor. Adını söylemek belki ayıp sayılır: dudaklarımın üstünde iki fethali uzv-i nemdar (burun), o kadar kuru o kadar kuru ki İzmir'de çarşı civarında suyu kesilmiş çeşmelere benziyor. Dilim paçavra gibi, damağıma yapışmış, sakın ve bimeal (halsiz).

Aman yarabbi, bu kadar üzüntü yetmiyormuş gibi bir de torpil hattından geçmek yok mu; bunların hepsinin üstüne tüy dikti. Herkes bu maddeye dair fikir dermeyan ediyor; kimi torpilin yüzdüğünden, kimi vapurumuzun tam kılavuzun iznini takip etmeyişinden bahsederek şeametli şeametli (uygunsuz, uygunsuz) istidlaller yapıyor (akıl yürütüyor). Bu işte en dürendi-şane hareket (ileriye düşünerek), Allah vermesin, vapur ezkaza fena bir akıbete uğrarsa peşin bir [kelime-i şahadet] getirmek olacaktı. Hem öl, hem de imansız git; bu hiç hesaba gelmiyordu. Hamdele ve salveleden (Tanrıya ve peygambere duadan) sonra, üç kere aşk ile şevk ile Laz hoca ile (eşhed)'i çektim. Dünyada işim çürükse ahreti olsun böyle sağlama bağladım.

İki gözüm vapur, seyyar bir cihan...Dünyanın, diğer arkadaşlarından ayrı bir seyyare olduğunu temsili bir tarzda anlamak için vapurdan daha iyi bir vasıta olamaz sanırım. Bir defa (kara) ile alakanız kesilmiş vapurun içinde kim ne varsa onlarla ıktifaya mecbursunuz. "Aman" diyecek başka bir kimse, bir istimdad edecek (yardım isteyecek) hiçbir nesne yok. Her an tehlike var. Tehlikenin kendisi yoksa bile onun tasavvuru mevcut. Denize düşen yılanı sarırmış, vapura giren de orada bulunanlara sarılır.

Yolda iken herkes birbiriyle o kadar samimi ki... Biri diğerine kendi evinin efradındanmış gibi yiyecek ikram ediyor. Kırk yıllık dost imiş gibi, iki yolcu birinin başından geçen vakıaları, en mektum esrarı (gizli sırları) faş ediyor (açıklıyor). Bir diğeri yaktığı cigaranın dumanından yanındakinin rahatsız olmaması için eliyle dumanları üflüyor, oysa ki buna puyan (vapur cen-tılmen) leri herhalde-başka şerait dahilinde bulunsalar bu derece cömert, bu kadar civanmert olamazlar zannederim. Çünkü bütün ikram ve semahatlar (el açıklığı) vapur menzil-i maksuda gelinceye kadar devam ediyor. Bir defa cevval olduğu kadar perdesiz olan kayıkçılar iplerinden atlayarak vapurun yükser bir duvar gibi olan kenarlarından içeri atlardılar mı (ana baba) günü başlıyor. Hani mahşerde herkes (nefsi nefsi) diyecek, yalnız kendisini düşünecekmiş, burada da öyle... (Yolcu) üç beş gün devam eden senli benli, sıkı fıkı akrabalıktan hemen istifa ediyor. Akli eşyasında, eşyasını biraz daha ucuz nakledebilmekte, başka bir endişesi yok...

Hayat ta böyle değil mi? En temiz aşk, en yüksek ihtiraslar bile -pek azı müstesna- menfaat tesiri ile bağlarını koparıp çukura düşen bir küheylana benzemiyor mu? Her ne ise felsefeyi bırakalım.

Bütün sözlerin nihayetinde İstanbul'a nasıl girdiğimizi, güneş doğmadan evvelki haliyle, doğarkenki manzarasını anlatmak istiyordum. Fakat gelecek mektubuma...

Hasan Ali

Türk Sesi, 1 Temmuz 1923 (1923), sayı 32

İSTANBUL POSTASI II

Kayıtta uyku - İstanbul'un sabahı - Seher vaktinde Sultanahmet - Dolmabahçe Sarayı - Derya kurtları hâlâ duruyor - Arapyan Hanı hatıraları - Salatalığa tesadüf.

İkinci gecenin sabahı... Deniz üstünde cankurtaran kayığının tentesi üzerinde -sanki portatif karyolada imişim gibi- uyuyorum. Hafif rüzgârlar yüzümü okşuyor, vapurun tatlı sallantısı beşikteki çocuklar gibi beni tenvim ediyor (uyutuyor). O kadar derin ve o kadar müsterih bu uykuyu -eğer hafızam müsait olsaydı- ancak bebekliğimde bulabilecektim. Çok korkutan çok sevilmemiş. Deniz de öyle değil mi?... İnsan nihayeti olmayan, veya yokmuş gibi görünen şeylere gönül vermiş. Deniz de öyle değil mi?...

Vapur arkadaşım, sarıgı Mekke usulü sarılı hoca efendi "Erenler kalkın artık... Bak şu hale" dedi. Oh... Nazlı İstanbul. Uykusunu almış bir genç kızın tüllerle örtülü yatağı içerisinde esneyerek gerinmesini tanzir ediyor idi (benziyor, andırıyor). Henüz ondan uzakta idik. Fakat üzerindeki penbe mahmurluk o derece seçiliyordu ki boylu boyunca yatmış uzanan vücudunu ellerimle okşamak istiyor, küçük çocuklar gibi ona doğru parmaklarımı uzatmaktan men-i nefis edemiyordum (kendimi alamıyordum). Güneş daha kendisini göstermemiş sarı ve turuncu ziyaları ise geleceğini haber veriyordu.

Vapur Boğaz'a doğru takarrüp ettikçe (yaklaştıkça) belki İstanbul bizi kucakına çekiyor hissini duyuyordu. Sultanahmet minarelerinin düzgün duruşları, kubbesinin âbidane (kulluğu yakışır yolda) secdekârlığı o derece cazip, o derece dindarane idi ki Sultan Ahmet'in ruhu sanki kocaman kavuklu Yeniçerileriyle beraber seher vakti sabah namazlarını eda ediyorlar idi. Şişman ve gebe bir kadını tanzir eden Aya Sofya şaşkın ve taşkın; hariçten nazarı rahatsız ettikçe Topkapı Sarayıyla parkın tafafeti büsbütün görünüyordu.

Üsküdar tarafında da yarı bir halavet (tatlılık) vardı. Müslüman ve Türk kalmış olan Üsküdar ve Boğaziçi'nin, Şişli'nin, Beyoğlu'nun bulunduğu ümrana nail olamamıştır. Bu değişmemizin zahiri medeniyete perestîşkâr (tapan, hayran olan) olanlar için bir nakısadır (eksiklidir). Fakat kendi benliğimizi vatana ve milli varlığımıza bir nümune olacak surette, hiç olmazsa, ileride güzel bir Türk şehri olma istidadını idame ettiği zaman zannımca bu nakısa aynı zamanda bir meziyet teşkil ediyor.

Artık gelmiştik. Boğaz iki sıra yeşillik halinde aktığı uzaktan görülmeyen bir nehir gibi kıvrıla büküle uzanıp gidiyor. Nazardan uzaklaştıkça da inceliyor daralıyordu.

Dolmabahçe Sarayı, sükkânı (oturanları) başka diyara göç etmiş bir şehrin enkaz-ı metrukuna (terkedilmiş kalıntılarına) benziyor. Üzerleri örtülü kapılarına hangi asırlar, hangi insan eli değmemiş te örümceklî yuvalar gibi geliyor. Bir çok oymalar, oydukmalar ve sahte zarafetlerle cephesini donatan muhteşem bina önündeki (derya kurtları) ina düşen bir insanın yüzündeki sırtkanlıkla bakıyor. O (kurtlar ki) meşum mütarekeden sonra havayı dumanlı ve sisli buldular... Yollarını şaşırıp ovaya inen hemcinsleri gibi İstanbul'un harimine (gizli yerlerine) girdiler. Ve hâlâ orada mihmandırlar (konukturlar). Bu davetsiz misafirlere şimdiye kadar edilmemiş istikbal kalmadığı halde hâlâ oturuyorlar, hâlâ koca topları, geniş gövdeleriyle (stefksler) gibi bizi korkutmaya çalışıyorlar.

Bilmiyorlar ki başı insan ve gövdesi hayvan olan bu nim beşeri (yarı insan) mahlukat, bu taş olmuş kuklalar ancak çocuklar için taşı etten, canlıyı cansızdan tefrik etmeyenler için bir vasıta-ı tahviftir (korkutma aracıdır). Artık Türkler (umacı geliyor) diye korkutulacak sabavet (çocukluk) devresini çoktan atlatmış, rüşünü ispat etmiş bir millettir.

O derya kurtları, sahipleri tarafından bu hakikat idrak edilinceye kadar burada kalacaklarsa vay halimize!... Herhalde geldikleri yere dönecekleri zaman pek yakındır.

Bilmem neden; vapurumuz Sirkeci önündeki şamandıraya kendini rapt ederken gözlerim (Arapyan) Hanı'nı aradı. Ah bu menhus yeri aziz hemşehrilerim İzmirlipek bilemezler. Fakat onu İstanbul'da duymayan yoktur. Üstünde evvelce diğer bayraklarla beraber sallanan mavi beyaz artık kaldırılmış. Bu Arapyan Hanı'nın hatırasını, otomobili yabancı polisler tarafından çevrilen sadr-ı sabık Tevfik Paşa'dan tutunuz, biçare çocuklara, tramvaya atıldığından dolayı tekini göremediği liralarından beş tanesini birden vermeğe icbar edilen yavrucaklara kadar bütün Türk İstanbul hâlâ yadında saklamaktadır. Ermeni tercümanların veseteliyle (aracılığıyla) orada dayak yiyen, hanın taraçasında temmuzun boğucu güneşleri altında soluya boğula cezaen koşturulan insanlar henüz Türk ve İstanbul aile-i milliyesi içinde yaşıyor. Sözüm yabana, bu medeniyet hocaları ceketini altında taşıdığı, yahut sokakta başka birinden sigarasını yaktığı için bin belaya uğrattıkları biçarelerin beddualarından elbette yakalarını kurtaramayacaklardır.

Fakat Kuva-yı Milliye'nin mümessili şeklinde Refet Paşa'nın İstanbul'a girdiği andan itibaren artık bu hallerin ardı arkası kesilmişti. Herhalde şimdiki zamanda ise eserine bile tesadüf edilmemek lazım gelmez mi?...

Ufak tefek manialar (engeller) ve garip ve acip (şaşkın, tuhaf) düşüncelerden sonra -Allaha şükür olsun- karaya ayağımızı bastık. İlk defa tanıdık olarak karşıma (salatalık) çıktı. Bunu söylemeğe mizah yapmak istediğim zehabında (sanısında) bulunmayınız. Bu mübarek nesnenin nazar-ı dikatimi celp etmesinde gayet ciddi bir hakikat vardı. İzmir'den ayrıldığım zaman bir tanesini en ucuz olarak beş kuruşa aldığım bu yeşil meyvenin burada üçünün beş kuruşa olduğunu görünce İstanbul'a olan muhabbetimin arttığını itiraf etmeliyim. Her şey buna kıyas edilirse İstanbul'un iktisaden halihazırdaki vaziyeti pek güzel tahmin edilebilir. Mamafih yolculuk yorgunluğu henüz zail olmadığı için husustaki tafsilatı sonraki mektuplara bakalım.²³

Hasan Âli

Türk Sesi, 9 Temmuz 1339 (1923), sayı 39.

قلندر نصیحتلری

(۱۰) نومروی بکی محومده ازمیرمیزک اک شایان حرمت و رسایی مرمان اولان
توقدی زاده شکیب بک اندینک بر کوزل شمرلری کوردوم . قلیا کندیلمه قارش
بسه دیکم و بارز بر صورتده اطهارینه فرست بولامادیم حرمت و محبت استنادا
آنا بیک (طامات) ی یازدم . مساعده لینه اغتراا طایزه انعام نفس الیهین
شمرلریده قوتلریمه قدیم اتمک خصوصنده بیوک برجرأت کوسلردم .

— ۲ —

خطاطه بلک حلق صیقلیم :
استاذم ، و طفل شیدان خوش کور .
حقیقت اوغریته کده بیقلیر !
صوابی اولایان خطای خوش کور !

جهانده سورولار بر ایکی شی وار ،
آ کلامی محالدر ، آ کلامه دشوار ،
کوکلمه اولوردن بری آزار ،
سردکی بو قاراسودا بی خوش کور .

دنیا بر حیفه در ، اومال میدانده ،
یا عبقا دینیان مزار نه پانده ؟
عراوت دوروسو غیبه ایمانده ،
شودیلدن چیقان قضای خوش کور !

« حیات بر رؤیاش » بوکا آمنت ،
قورقارمک تولوم اولدن ده کوتور !
چوربدن پانعمه اولفهرم سون ،
آزاده سیکدیکم صیبابی خوش کور !

شات بوق دیوروز قنجه دنیانده ،
کوردکی مکتبی دارعبقاده ،
عجل دوروزکن (الف) ده (ب) ده
بر چنین بیزده ایمان خوش کور .

طیبت بر سیلیک کتاب اولورکن
انسانلر قهر اله خراب اولورکن
اک قدسی امطر سراب اولورکن
دیمه « حقدن کنن بلای خوش کور ! »

دیدیشوب بوغوشال آسان اعقش ؟
حصه سزه دوشان عبرت المص ؟
مکتب بزمچون حکمت مصلی ؟
باشامق ایسترسهک غوغای خوش کور !

اوتوب شولیمه کش کش کیشی .
طایله بغلامق فولای هر اینی ،
قهر ایله کیرکن او بر هیشی ،
(الت) عشقنه (لی) بی خوش کور .

حکمته قوشبام چونکه ییلنم ،
هریشاء ننه حکمی ییلنم ؟
حضرر استاده بوله نینم .
قادیر ، علی رسوایی خوش کور !

حسن عالی

— ۱ —

آمی سوزلرک روحی صیغه ،
لطاف ایتمه شو مست خدای خوش کور !
کوکل بر کعبه در کئی اول صیغه ،
کرم اول ، ایندیلم غطای خوش کور !

درد عشق صاعه اهل فن بیلمه ،
دلی کونگ کئی نالهون بیلمه ،
بوچه نهدن سنه ، مت ابدن بیلمه ،
طنن ایجه ، سیکدیکم صیبابی خوش کور !

کودیورسک بوغدر بر شیمه شات ،
بیروقا دنیایه ایجه التفات .
سنک ، سنک نهدر رؤیادر حیات ،
اویان ، او قورقوبی رؤیای خوش کور !

رها جولان بوغدر حکم قضاون ،
چالیش بر فرق اولسون فلیک قضاون ،
عارف اول ، آیرله باب رضاون ،
سکا حقدن کنن بلای خوش کور !

تواصی سوده صورتده پست اول ،
غم ییکمه ، ریحق حکمتله مست اول ،
دیدتمه بی براق ، صفا برست اول ،
پاران ایچیمته ، اصدای خوش کور .

عاقفر بوغوشوسون دور اوزاقده .
بالکن عبرت آل دنگله باق ده ،
دم کایر بریشیر هیسی طبراقده ،
بوگون دوام ابدن غوغای خوش کور !

حرم ننگده صابله دردیکه .
خانله کوز کوستر روی زردیکه ،
کیسه ده بوریمه آه سردیکه .
سیرلایمه ، سیکدیکم جفای خوش کور !

مرد حق مردانه حقه عیاند ،
اولرک کوردیک سکا نهادر ،
اورمک مضاده بلک ساطادره ،
شو کلغندنه یاتان رسوایی خوش کور !

حکمته قاریشعه ، سندن حذرات ،
صاقین فرعه باقه ، اسله نظرات ،
دیگنل بوغدر فولای کدر ات ،
شو جه کس دیشی خوش کور !

توقادی زاده شکیب

قویونلر حقننده حسن بکک بیاناتی

Tokadizade Şekip'in Kalendar Nasihatları'na nazire.

¹⁴ Yunus Nadi'nin kurduğu Yeni Gün Gazetesi, Cumhuriyet'e döndükten sonra İzmir'de yayını sürdürdü. İzmir'de çıkan Yeni Gün'ün başlığının biçimi de hiç değişmedi. Bunun da "Sahib-i imtiyaz ve baş muharriri" Yunus Nadi idi. *Cumartesi'den maada her gün sabahları neşr olunan siyasi Türk gazetesi* alt başlığını taşıyan İzmir'deki Yeni Gün'ün mesul müdürü ise M. Turgut idi (Bk. *İzmir Milli Kütüphanesi*, A 156) *Yeni Gün* gazetesi için bk. Uygur Kocabaşoğlu, "Milli Mücadele'nin sözcülerinden; Anadolu'da Yenigün" *A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, XXXVI, 1-4 (1981), 179-203.

¹⁵ İbnülemin Mahmut Kemal İnal, *Son asır Türk şairleri*, İstanbul 1930-1942, I, 106-107. Üstad, Hasan-Âli için "edib, nazik, kıymetli, meziyetli gençlerimizdendir" yargısına varmaktadır.

¹⁶ Bk. Oğuz Arı, *İzmir'de kitle haberleşmesi* Ankara, 1972, 34. Nazmi Sadık'ın mesul müdürlüğünü yaptığı Türk Sesi gazetesi, kurtuluştan dokuz ay sonra, 27 Mayıs 1923 tarihinde İzmir'de yayına girdi. Gazetenin İzmir Milli Kütüphanesinde II. sayıdan (7 Haziran 1923) başlayıp 313. sayıda (6 Haziran 1924) sona eren bir koleksiyonu varsa da kimi sayılan eksiktir. Bir yıllık bir yayından sonra yapılan değerlendirmede gazetenin "İnkılabın İzmir'de dünyaya gelmiş bir yavrusu... kıskanç bir milliyetçi... teceddüt âşığı... müspet ve yeni fikirlerin mäkisi" olduğu dile getirilmektedir (27 Mayıs 1924). Burhan Ümit, Çiftçi Necati, Lütfi Alemdaroğlu, Esat (Çınar), Mahmut Esat (Bozkurt), Rıdvan Nafiz (Ergüder), Midhat (Aksancak), Akçakanat Bey, Midhat Şevki, Nazmi Sadık ve Halil Lütfi gazetesinin sürekli yazı kadrosunu oluşturuyordu. Ayrıca Ahmet Şerif ve Ahmet Refik imzalarını taşıyan yazılara da rastlanmaktadır. Gazetenin kabataslak bir dizini için bk. Belgin Akahın, *Türk Sesi gazetesi dizisi*, E.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü bitirme tezi (İzmir, 1987, basılmamış).

¹⁷ Tamat, saçma sapan sözler.

¹⁸ Tokadizade Şekip, 1871'de İzmir'de doğdu. Rüştiyeyi bitirdikten sonra özel dersler aldı. İstanbul ve İzmir gazeteleriyle çeşitli dergilerde çıkan şiirleri onu üne kavuşturdu. 1899 yılında verilen bir jüri üzerine Mevlevî Şeyhi Nurettin Efendi, Tefvik Nevzat, Abdülhalim Memduh, Taşoğlu Ethem Beylerle Bitlis'e sürüldü. Kâmil Paşa, Aydın valiliğine bulunduğu sırada bu gençlerin bağışlanıp yeniden İzmir'e dönmelerini sağladı (Hilmi Kâmil Bayur, *Sadrazam Kâmil Paşa Siyasi hayatı*, Ankara, 1954, tür. ; I. Hakkı Uzunçarşılı, "İl. Abdülhamid devrinde Kâmil Paşa" *Belleterin* 74 (1955), 204). Tokadizade, İkinci Meşrutiyet'ten sonra Manisa'dan milletvekili seçildi. 6 Ekim 1932 günü, uzun süredir hasta yatan oğlu Nasir'in ölümünü duyunca, yanında taşıdığı tabanca ile yaşamına son verdi. Baba oğulun cenazeleri aynı anda, İzmir-lilerin göz yaşları arasında kaldırıldı. Bk. Hüseyin Avni (Ozan), *Tokadizade Şekip, Hayatı, felsefesi, eserleri*, İzmir, 1933; Aynı yazar, *İzmir şairleri antolojisi*, İzmir, 1934, 210-216; İbnülemin, *Son asır Türk şairleri*, X, 1782-1789. Ayrıca bk. Ziya Somar, *Yakın çağların...*, 119-122. Öte yandan Hasan-Âli ayrıca *Nefes* başlıklı şiirini Tokadizade'ye "ithaf" ettiği gibi (*Dönen Ses*, 81-82) Tokadizade de *Erenler isanından* başlığını taşıyan şiirini, *Genç muktedir edibimiz Hasan Âli Beyefendiye* sunmuştur (Hüseyin Avni, *Tokadizade Şekip*, 80-81).

¹⁹ 20 Haziran 1923, sayı 23.

²⁰ *Dönen ses*, 1917-1930, İstanbul, 1933, 79-80.

²¹ *Türk Sesi*, 16 Temmuz 1923, sayı 45

²² H.A. "Her gün bir yaprak; Gençlikte kabiliyet-i hissiye", *Türk Sesi*, 8 Haziran 1923, sayı, 12.

²³ Buradaki anlatımdan açıkça anlaşılıyor gibi görürüz Hasan-Âli, sürekli olarak gazeteye İstanbul'dan yazı gönderirdi. Ancak sonraki sayıların hiçbirinde onun imzasını taşıyan bir yazıyı göremedik.

